Inițierea studenților de la facultățile de ştiine ale vieții în metodologia cercetării bibliografice informatizate. Biblioteconomie aplicată

Dr. Adriana Isvoran
Departamentul de Chimie,
Universitatea de Vest din Timişoara
E-mail aisvoran@cbg.uvt.ro

Dr. Adriana Isvoran este conferențiar la Departamentul de Chimie al Facultății de Chimie Biologie Geografie, Universitatea de Vest din Timişoara. Predă cursuri de fizică şi biofizică la ciclul de licență şi un curs de bioinformatică la ciclul de master si cel de doctorat. Domeniile sale de interes sunt studiile computaționale şi bioinformatice asupra structurii şi dinamicii proteinelor, ceea ce persupune cunoaşterea băncilor de date pentru molecule biologice şi a programelor informatice oferite de către acestea, precum şi permanenta actualizare a informațiilor stiintifice publicate în sfera de interes, de unde rezultă continua preocupare de perfecționare a metodologiei cercetării bibliografice şi de a populariza acestă metodologie în rândul studenților.

Rezumat

Prezentul studiu prezintă câteva modalități de cercetare bibliografică aferente studenților în funcție de maturitatea lor ştiințifică, cu exemple concrete pentru studenții facultăților de ştiințe ale vieții. Pe baza analizei răspunsurilor la un chestionar aplicat unui numar de 268 studenți la ciclurile de licență, masterat şi doctorat de la facultatea noastră, este argumentată necesitatea de a crea şi menține o legătură permanentă între universități şi biblioteci şi de a populariza în rândul studenților posibilitățile şi avantajele oferite de utilizarea serviciilor bibliotecii. Acest lucru este benefic atât bibliotecii pentru a dezvolta un marketing orientat spre utilizator, cât şi studenților care îşi dezvoltă orizontul ştiințific şi cultural.

Cuvinte cheie: Metodologie de cercetare bibliografica, Baze de date ştiințifice, Studenți.

BDD-A27086 © 2009 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:32 UTC)

1. Introducere

În zilele în care trăim căutarea informației a devenit o activitate cotidiana, banală, fie că este vorba de a căuta o adresă, un contact, starea vremii, informații din cinematografie sau informații ştiinţifice. Indiferent de tipul informației pe care o dorim, căutarea face apel la un instrument bibliografic (1): un anuar, o pagină web, o enciclopedie, o baza de date electronică, etc. Pentru ca această căutare să fie eficientă este nevoie ca timpul alocat să fie scurt. Din acest punct de vedere, o eficiență crescută este oferită de căutarea informatizată a informației.. Componenta World Wide Web permite un trafic impresionant de informații, dar, pe de altă parte, perioada actuală se caracterizează printr-o inflație de informație, ceea ce face foarte dificil procesul de selectare a informației necesare şi utile. Aici intervine cercetarea documentară informatizată, succesul căreia depide de o munca imensă investită de cei care clasifică informațiile bibliografice, crează baze de date pe domenii specifice, dar şi crearea şi respectiv accesul la instrumente de manipulare informatizată a bibliografiei (2).

2. Metodologie

Având în vedere experiența acumulată la catedră, am constatat în decursul anilor că marea majoritate a studenților nu ştiu să caute informații ştiințifice atunci când sunt puşi în această situație. De asemenea, din ceea ce cunosc şi urmărind programele de studiu afişate pe paginile web ale universităților din țara noastră, la facultățile de ştiințe ale vieții (fizică, chimie, biologie, matematică, etc.) nu este prevăzută nici o disciplină la ciclul de licență care să aibă ca obiectiv instruirea studenților în metodologia cercetării bibliografice fie într-o manieră clasică, fie informatizată. Pentru ca studenții să poată beneficia în totalitate de serviciile oferite de către bibliotecile universitare şi cu scopul dezoltării abilităților lor ştiințifice şi de comunicare, consider că este necesară instruirea lor cu privire la metodologia cercetării bibliografice încă din primul an de studiu. Pentru a argumenta această necesitate am aplicat un chestioar unui număr de 268 de studenți (234 la ciclul de licență, 26 la master şi 8 la doctorat) la facultatea noastră. Chestionarul a fost anonim şi a cuprins următoarele întrebări:

1. Aveți legitimație de bibliotecă?
A) Da B) Nu

BDD-A27086 © 2009 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:32 UTC)

2. Cât de des mergeţi la bibliotecă şi/sau consultaţi catalogul electronic al bibliotecii?

A) Săptămânal. B) Lunar. C) Semestrial. D) Ocazional. E) Niciodată.

3. Cât de des utilizaţi resursele electronice de informare oferite de bibliotecă?

A) Săptămânal. B) Lunar. C) Semestrial. D) Ocazional. E) Niciodată.

4. Care este scopul pentru care utilizaţi serviciile bibliotecii?

A) Pentru consultarea/xerocopierea cursurilor în forma tipărită.

B) Pentru consultarea bibliografiei indicate la cursuri.

C) Pentru a obţine informaţii ştiinţifice în domeniul de interes.

D) Pentru a citi literatură.

5. Care sunt resursele electronice, oferite de bibliotecă, pe care le utilizaţi?

A) Science Direct B) ProQuest Ebsco C) SpringerLink D) Emerald E) Oxford Journals F) HSS G) PAO H) Literature Online I) MLA International bibliography J) SCOPUS K) EMBASE L) Current Contents Connect M) MathSciNet N) SAFARI O) ISSN P) Questia

6. Câte articole ştiinţifice estimaţi că aţi descărcat gratuit prin bazele de date oferite de bibliotecă în ultimul semestru?

A) Mai mult de 10. B) Mai puţin de 10. C) Nici unul. D) Nu am ştiut de această posibilitate.

7. Cum obineţi informaţiile necesare elaborării unui referat, eseu, rezolvării unei teme?

A) Din cursul de mână sau cel tipărit.

B) Din paginile web, altele decât ofertele bibliotecii.

C) Folosind resursele tipărite ale bibliotecii.

D) Folosind resursele electronice de informare puse la dispoziţie de bibliotecă.

8. Din ceea ce cunoaşteti dumneavoatră, enumeraţi serviciile oferite de către Biblioteca Centrală Universitară "Eugen Todoran" Timişoara (B.C.U.T.).

3. Rezultate şi discuţii

Rezultatele obţinute în urma analizei răspunsurilor studenţilor confirmă faptul că putem deosebi trei mari tipuri de cercetare bibliografică, aşa cum prevede şi literatura de specialitate (1):

BDD-A27086 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:32 UTC)

i) *Cercetarea punctuală*, care se referă la obținerea unei informații imediate cu privire la un autor, o carte, un articol, acest tip de căutare fiind utilizată frecvent de marea masă a studenților. De asemenea, acest tip de căutare este utilizat în special de către studenții debutanți pentru a obține bibliografia indicată la cursuri, pentru rezolvarea unei teme date de către profesor.

ii) *Cercetarea pentru redactarea unui referat*, *pentru expunerea unei teme, pentru elaborarea unui eseu.* De obicei, într-o astfel de situație, studenții trebuie să aleagă un subiect şi/sau, să-l dezvolte limitându-se la esențial şi să indice bibliografia utilizată. Pentru studenții din facultățile de ştiințe ale vieții este recomandabil ca, în acest caz, să caute articole de tip monografic, care pe lângă faptul ca prezintă o tematică într-un mod concis şi cu exemple de aplicabilitate practică, oferă şi un număr mare de referințe bibliografice care pot fi consultate pentru aprofundarea temei abordate.

iii) *Cercetarea specializată*, ceea ce presupune ca la aborarea studiului unei tematici noi să se întocmească o listă de referințe bibliografice, care trebuie mereu completată şi actualizată pe parcursul studierii temei respective. Acest tip de căutare este specific studenților la master şi doctoranzilor.

Rezultatele obținute prin prelucrarea statistică a răspunsurilor la testul aplicat sunt prezentate în figurile de la 1 la 4. Din cei 268 de studenți chestionați, doar 38% au legitimație de bibliotecă, iar motivul pentru care sunt utilizate serviciile oferite de bibliotecă este (figura 1): consultarea bibliografiei indicate la cursuri (61%), obținerea informațiilor ştiințifice în domeniul de interes (26%), pentru consultarea şi sau xerocopierea cursurilor care se găsesc in format tipărit (12%), respectiv pentru a citi literatură (1%). Menționăm că accesul la bazele de date oferite de către B.C.U.T. este posibil de la orice computer din rețeaua univerității, motiv pentru care consultarea acestor baze de date nu este condiționată de posedarea unei legitimații de bibliotecă, ceea ce face ca numărul utilizatorilor efectivi să fie mai mare decât numărul celor care posedă legitimații. Acest rezultat ilustează faptul că că marea majoritate a studenților utilizează cercetarea bibliografică punctuală, doar 26% dintre aceştia dezvoltând o cercetare bibliografică de nivel superior. Nu este de neglijat faptul că acești 26% sunt reprezentați, în cea mai mare măsură de studențiii la master şi doctorat şi poate fi o consecință a faptului că, la facultatea noastră, la nivel de studii masterale şi doctorale este prevăzut un curs care urmăreşte a dezvolta

BDD-A27086 © 2009 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:32 UTC)

studenţilor abilitatea de cercetare bibliografică, de redactare a unui articol, respectiv de concepere a unui proiect de cercetare ştiinţifică.

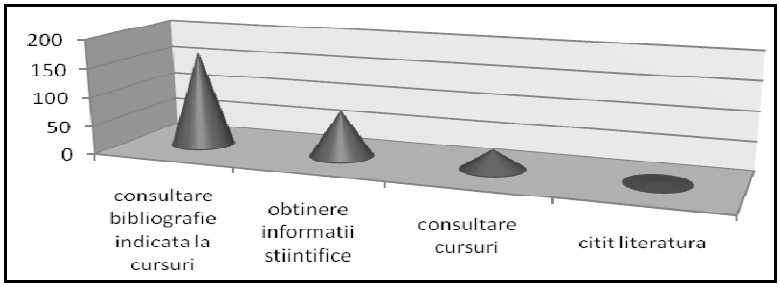

Figura 1. Ilustrarea motivului pentru care studenţii intervievaţi utilizează serviciile oferite de către B.C.U.T.

În ceea ce priveşte frecvenţa cu care sunt utilizate serviciile oferite de bibliotecă, 15% dintre cei intervievaţi utilizează aceste servicii săptămânal, 26% le utilizează lunar, 38% le utilizează semestrial, iar restul de 19% le utilizează ocazional (figura 2). Procentele sunt aproape similare pentru cei care consultă doar cataloagele electronice ale bibliotecii.

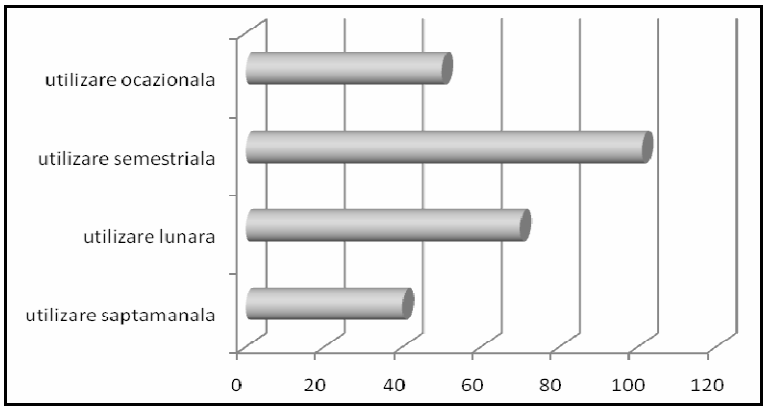

Figura 2. Ilustrarea frecvenţei cu care studenţii intervievaţi utilzează serviciile oferite de către B.C.U.T.

Dacă ne referim la numărul articolelor descărcate din bancile de date la care biblioteca oferă acces gratuit în ultimul semestru (figura 3), atunci 25% dintre studenţii chestionaţi nu au descărcat nici un articol, 29% au descărcat mai puţin de 10 articole, 24% au descărcat mai mult de 10 articole şi 22% dintre studenţi nu au ştiut că există această posibilitate.

BDD-A27086 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:32 UTC)

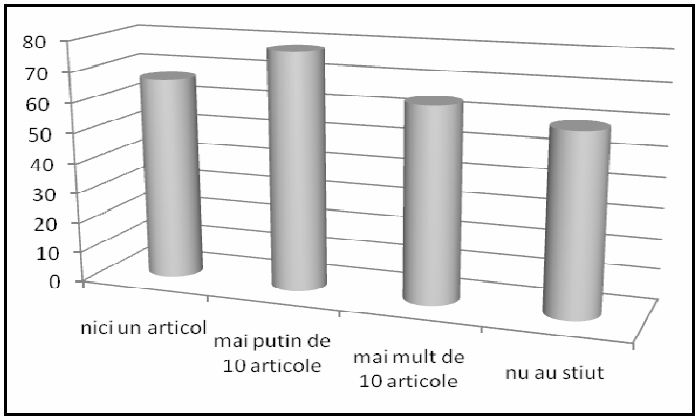

Figura 3. Ilustrarea numărului de articole descărcate din bazele de date electronice cu acces gratuit oferite de către B.C.U.T. în ultimul semestru de către studenţii intervievaţi

Bazele de date utilzate cel mai frecvent au fost: ScienceDirect (37%), SpringerLink (32%), EBSCO (13%), celelalte baze de date fiind reprezentate fiecare cu mai putin de 5% (figura 4), iar serviciile oferite de bibliotecă nu sunt cunoscute, majoritatea studenţilor indicând ca aceste servicii se limitează la împrumutul de carte şi sală de lectură.

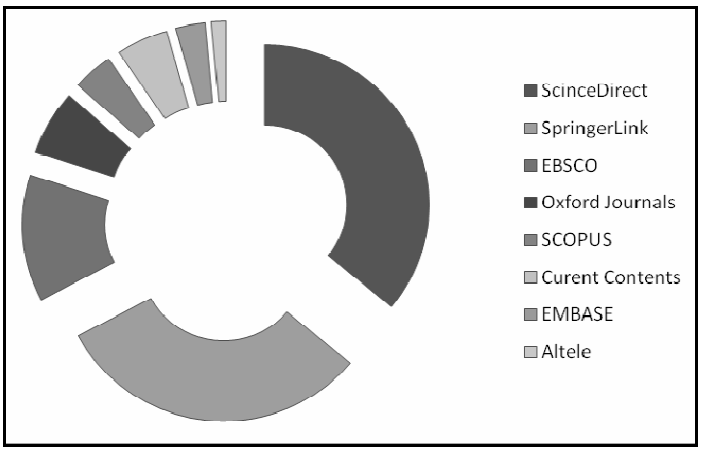

Figura 4. Ilustrarea accesării bazelor de date electronice oferite gratuit de către B.C.U.T.

B.C.U.T. a făcut o serie de eforturi de promovare prin: postarea noutăţilor pe pagina de web a bibliotecii, raspândirea de afişe, fluturaşi,

BDD-A27086 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:32 UTC)

trimiterea de anunțuri prin e-mail către cadrele didactice, organizarea de prezentări pentru noile resurse electronice abonate, cursuri de inițiere în utilizarea catalogului electronic precum şi a resurselor electronice puse la dispoziția cititorilor, cursuri ce au fost organizate separat pentru cadre didactice şi studenți. Din păcate toate aceste eforturi nu au dus la rezultatul scontat, nu a existat un interes prea mare din partea utilizatorilor, ceea ce se reflectă şi în rezultatele obținute prin sondajul realizat.

Este îngrijorător faptul că 69% dintre studenții intervievați utilizează exclusiv paginile web (altele decât cele oferite de resursele informatice ale bibliotecii) pentru a-şi redacta referatele, eseurile, prezentările, 22 % utilzează doar notițele de curs şi/sau cursul tiparit şi numai 9% dintre ei utilzează resursele tipărite şi cele informatice ale bibliotecii. Consider absolut necesar a se specifica studenților, mai ales celor de facultățile de ştiinte exacte, faptul că nu orice informație găsită într-o pagină web este integrală şi corectă, precum şi instruirea lor pentru a-şi căuta şi obține informațiile din surse credibile şi recunoscute de lumea ştiințifică. Cea mai importantă bază de date care cuprinde articole necesare studenților de la facultățile de ştiințe ale vieții este MEDLINE (http://medline.cos.com/), dar există şi alte baze de date, ca de exemplu (3): PubMed (http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/), ScienceDirect (http://www.sciencedirect.com/), MathSciNet (http://www.ams.org/mathscinet/), SpringerLink (http://www.springerlink.com/home/main.mpx), IPOScience (http://iopscience.iop.org/), EMBASE (http://www.embase.com/), OXFORD JOURNALS (http://www.oxfordjournals.org/), Affimetrix Scientififc Publications database (http://www.affymetrix.com/publications/index.affx) Encyclopedia Universalis (http://www.universalis-edu.com/). Marea majoritate a acestor baze de date sunt interconectate, iar B.C.U.T. oferă acces la 5 dintre acestea, dar un procent mare dintre studenții intervievați fie nu ştiu de acesată posibilitate, fie au ignorat-o în favoarea căutării în Google sau alte motoare de căutare, a utilizării paginilor web care conțin referate gata făcute şi a căror calitate este îndoielnică. **Cadrele didactice ar trebui să sancționeze această practică şi să încurajeze studenții să utilzeze baze de date cu informații certificate, respectiv să le prelucreze cerințele elaborării unui referat de calitate.**

Rezultatele obținute prin aplicarea chestionarului amintit confirmă şi faptul că există mai multe stiluri de invățare la nivelul studenților (4): stilul de învățare formală, cel de învățare informală, cel de învățare profesională şi cel de învățare oportunistică şi că, din păcate, marea majoritate a studenților învață informal şi oportunistic. Inițierea studenților în metodologia cercetării bibliografice este utilă şi din acest punct de vedere, deoarece stimulează la

BDD-A27086 © 2009 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:32 UTC)

studenţi învăţarea de tip profesional, facând apel şi la unele trăsături psihologice, cum ar fi: rigurozitatea muncii depuse, stima de sine, capacitatea de autoevaluare, dorinţa de autoperfecţionare, toate acestea contribuind din plin la creşterea calităţii resurselor umane din ţara noastră.

4. Concluzii

Toate cele cuprinse în acest material subliniază necesitatea unei colaborări strânse între bibliotecile universitare şi universităţi. Din punctul de vedere al bibliotecilor, utilizatorii lor reprezintă o „piaţă de desfacere", care este segmentată şi activităţile desfăşurate trebuiesc adaptate fiecărui segment al acestei pieţi (5). În ceea ce priveşte segmentul de piaţă reprezentat de către studenţii începători, adaptarea bibliotecii la necesităţile lor ar trebui să includă şi prezentări ale oportunităţilor oferite de bibliotecă. Deoarece planul de invăţământ al studenţilor este destul de încărcat şi nu permite introducerea unui curs specific metodologiei cercetării bibliografice la nivelul studiilor de licenţă, în opinia mea, aceste prezentări ale bibliotecii ar trebui să fie făcute în colaborare cu reprezentanţi ai facultăţilor, astel încât conţinutul lor să fie adaptat cerinţelor specifice ale domeniului abordat de fiecare facultate în parte.

Activitatea de marketing a bibliotecii trebuie îmbunătăţită, eforturile de promovare a serviciilor şi resurselor de informare ar trebui să aibă la bază studii asupra necesităţilor şi aşteptărilor utilizatorilor. Biblioteca trebuie să identifice şi să elimine punctele slabe precum calculatoare mai puţin performante, viteza scăzuă a conexiunilor Internet, să îmbunătăţească aspectul şi informaţia paginii web, să realizeze tutoriale care să fie mai sugestive pentru ca să atragă utilizatorii, să utilizeze ecrane pe care să se deruleze prezentări ale serviciilor bibliotecii şi ale noutăţilor. În acelaşi timp, universităţile ar trebui să acorde o mai mare importanţă formării studenţilor în utilizarea mijloacelor moderne de informare, în regăsirea şi utilizarea informaţiilor de calitate.

De asemenea, scopul învăţământului superior nu este doar unul informativ ci şi formativ şi educativ, ceea ce înseamnă că trebuie făcute demersuri care să conducă la menţinerea studenţilor în universităţi chiar şi în timpul liber, ceea ce persupune organizarea unor activităţi care să fie apreciate de către studenţi şi, totodată, să vină în sprijinul dezvoltării lor intelectuale. Din acest punct de vedere, consider o iniţiativă bună a se organiza, în cadrul filialelor bibliotecilor universitare, seri tematice în care să fie prezentate teme de interes pentru studenţi pornind de la resursele

BDD-A27086 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:32 UTC)

bibliotecii astfel încât acestea să fie cunoscute. Pentru ca aceste seri tematice să îşi atingă scopul, este necesară participarea activă a cadrelor didactice universitare care, fie să participe la elaborarea prezentărilor, fie să asigure dezbaterea temelor prezentate. În facultatea noastră a existat o astfel de inițiativă, dar slaba implicare a cadrelor didactice a condus la stingerea interesului comunității academice pentru aceste manifestări.

O permanentă colaborare între universități şi bibliotecile universitare nu este doar un obiectiv declarativ al fiecăreia dintre instituțiile implicate, ci reprezintă o necesitate şi o premisă a creşterii calității învățământului superior şi a resurselor umane în general în țara noastră.

Referințe bibliografice

(1) STOICA, Aurelia. Demersul cercetarii documentare şi bibliotecarul de referințe. În: *Biblos*, 1998/66, http://www.bcu-iasi.ro/biblos/biblos6/aurelia.html

(2) CLOCOTICI, Lidia. Biblioteca universitară şi noile tehnologii informaționale. În: *Biblos*, 1998/66, http://www.bcu-iasi.ro/biblos/biblos6/clocot.html

(3) ISVORAN, Adriana. Virtual libraries for biochemistry, molecular biophysics and bioinformatics. În: *Annals of West University of Timişoara*, *Series Chemistry,* 2009. (In press)

(4) FINKELSTEIN, Noah. Teaching and learning physics: A model for coordinating physics instruction, outreach and research. În: *Journal of Scholarship Teaching and Learning*, 2005/4, pp. 1–6

(5) BOCA, Camelia. Marketingul în biblioteca universitară. În: *Biblos*, 1998/66, http://www.bcu-iasi.ro/biblos/biblos6/boca1.html

BDD-A27086 © 2009 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:32 UTC)